

گاج

فرمول سیاست

مطالعات اجتماعی ہفتم

متوسطہ اول

مؤلف

زہرا مروتی

فرمول پایان

۵۹۰

پرسش
تشریحی

۵۵

صفحه
درسنامه

۵

نمونه
امتحانی

۵:۲۰+

فیلم
آموزشی
بررسی
خطبه خط
کتاب درسی

9 786220 307846

تهران، میدان انقلاب
نیش بازارچه کتاب

www.gajmarket.com

به نام آن که بی‌منت جهان را آفرید

سلامی گرم به شما دانش‌آموزان عزیز، اولیای محترم و معلمان ارجمند سرزمین عزیزمان ایران. با مجموعه‌ای جدید از کتاب‌ها با عنوان «فرمول بیست» مهمان خانه‌های شما هستیم. حالا چرا «فرمول بیست»؟ چون دانش‌آموز با مطالعه دقیق و برنامه‌ریزی شده این کتاب‌ها می‌تواند به آسانی و با سرعت فرمول رسیدن به نمره بیست را در امتحانات استاندارد مدارس کشور پیدا کند.

در این مجموعه از کتاب‌ها سعی کرده‌ایم با ارائه درسنامه‌های جامع همراه با مثال‌های فراوان، مفاهیم و نکات آموزشی کتاب درسی را به‌طور کامل، با زبانی ساده و قابل فهم، به دانش‌آموزان عزیز انتقال دهیم. برای تثبیت مطالب آموزش داده شده، بعد از هر درسنامه، تمرین‌هایی در قالب‌های رایج و استاندارد درست - نادرست، جای خالی، چهارگزینه‌ای، وصل کردنی و تشریحی ارائه شده است که تمام مطالب و مفاهیم درسنامه را پوشش می‌دهند.

در انتهای هر بخش کتاب (مدنی، جغرافیا و تاریخ) نیز یک آزمون تستی جمع‌بندی آورده شده است که به مرور مهم‌ترین مطالب درس‌های آن بخش می‌پردازد.

در بخش آزمون‌های پایان نوبت نیز دو نمونه آزمون پایان نوبت اول و سه نمونه آزمون پایان نوبت دوم مطابق با بودجه‌بندی آموزش و پرورش ارائه شده است تا دانش‌آموز را برای شب امتحان آماده سازد و همچنین میزان تسلط او را به مباحث کتاب درسی مورد سنجش قرار دهد.

از دیگر ویژگی‌های این دسته از کتاب‌ها پاسخ‌نامه تشریحی است که پاسخ تمامی تمرین‌ها و آزمون‌ها به طور مفصل در آن گنجانده شده است و مرجعی کامل برای یادگیری دقیق و درست مطالب کتاب درسی به شمار می‌رود.

همچنین کتاب حاضر، ویدئوهای آموزشی درس مطالعات اجتماعی هفتم را در اختیار دانش‌آموزان عزیز قرار می‌دهد.

شایان ذکر است که مدرس این ویدئوها، از معلمان مجرب و برجسته آموزش و پرورش است. از این رو به دانش‌آموزان توصیه می‌کنیم، آن‌ها را با دقت مشاهده کنند. برای استفاده از این ویدئوها، کافی است رمزینۀ (QR-Code) مربوط به ویدئوی موردنظر را از صفحه ابتدای هر درس با تلفن همراه خود اسکن کنند.

فهرست مطالب

فصل پنجم: محیط زندگی خود را بشناسیم *	
۱ درس نهم: من کجا زندگی می‌کنم؟ ۴۱	
۲ درس دهم: ایران، خانه ما ۴۴	
فصل ششم: از زیستگاه‌های ایران حفاظت کنیم *	
۳ درس یازدهم: تنوع آب و هوای ایران ۴۹	
۴ درس دوازدهم: حفاظت از زیستگاه‌های ایران ۵۳	
فصل هفتم: جمعیت و منابع *	
۵ درس سیزدهم: جمعیت ایران ۵۷	
۶ درس چهاردهم: منابع آب و خاک ۶۱	
فصل هشتم: گردشگری در ایران *	
۷ درس پانزدهم: گردشگری چیست؟ ۶۷	
۸ درس شانزدهم: جاذبه‌های گردشگری ایران ۷۰	
آزمون جمع‌بندی ۲ ۷۴ *	

فصل اول: حقوق و مسئولیت‌های ما *	
۱ درس اول: من حق دارم ۸	
۲ درس دوم: من مسئول هستم ۱۲	
فصل دوم: قانون *	
۳ درس سوم: چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟ ۱۷	
۴ درس چهارم: قانون‌گذاری ۱۹	
فصل سوم: مقابله با حوادث *	
۵ درس پنجم: همدلی و همیاری در حوادث ۲۳	
۶ درس ششم: بیمه و مقابله با حوادث ۲۷	
فصل چهارم: تولید، توزیع، مصرف *	
۷ درس هفتم: تولید و توزیع ۳۰	
۸ درس هشتم: مصرف ۳۴	
آزمون جمع‌بندی ۱ ۳۹ *	

فصل نهم: سرزمین ما، کاوش در گذشته‌های دور *	
۱ درس نهم: میراث فرهنگی و تاریخ ۷۶	
۲ درس دهم: قدیمی‌ترین سکونتگاه‌های ایران ۷۹	
فصل دهم: شکل‌گیری امپراتوری‌های بزرگ در ایران باستان *	
۳ درس نوزدهم: آریایی‌ها و تشکیل حکومت‌های ... ۸۵	
۴ درس بیستم: امپراتوری‌های ایران باستان چگونه ... ۹۰	
فصل یازدهم: اوضاع اجتماعی-اقتصادی ایران باستان *	
۵ درس بیست و یکم: اوضاع اجتماعی ایران باستان ۹۴	
۶ درس بیست و دوم: اوضاع اقتصادی در ایران باستان ۹۸	
فصل دوازدهم: فرهنگ و تمدن ایران باستان *	
۷ درس بیست و سوم: عقاید و سبک زندگی مردم در ... ۱۰۲	
۸ درس بیست و چهارم: دانش و هنر در ایران باستان ۱۰۶	
آزمون جمع‌بندی ۳ ۱۱۰ *	

پاسخ‌نامه تشریحی ۱۱۴ ✓

آزمون‌های پایان نوبت ۱۲۸ *

پاسخ‌نامه آزمون‌های پایان نوبت ۱۳۸ ✓

بخش اول

درستامه و پرسش‌ها

www.gajmarket.com

فصل سوم:
مقابله با حوادث

۲۳

فصل دوم:
قانون

۱۷

فصل اول:
حقوق و مسئولیت‌های ما

۸

فصل ششم:
ارزیستگاه‌های ایران حفاظت کنیم

۴۹

فصل پنجم:
محیط زندگی خود را بشناسیم

۴۱

فصل چهارم:
تولید، توزیع، مصرف

۳۰

فصل نهم:
سرزمین ما، کاوش در گذشته‌های دور

۷۶

فصل هشتم:
گردشگری در ایران

۶۷

فصل هفتم:
جمعیت و منابع

۵۷

فصل دوازدهم:
فرهنگ و تمدن ایران باستان

۱۰۲

فصل یازدهم:
اوضاع اجتماعی - اقتصادی ایران باستان

۹۴

فصل دهم:
شکل‌گیری امپراتوری‌های بزرگ در ایران باستان

۸۵

فصل اول

حقوق و مسئولیت‌های ما

من حق دارم

درس اول

اسکن کنید

● **اهداف آموزشی:** آشنایی با مفاهیم حق و مسئولیت، حقوق فرد در خانه و خانواده، مدرسه، محیط زندگی و کشور.

مفهوم حق

همه ما انسان‌ها، آفریده خدا هستیم و خداوند انسان را عزیز، محترم و عالی قدر آفریده است. خداوند با خلقت انسان، حقوقی را به وی اعطا کرده است. منظور از **حق** چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش، شایستگی داشتن آن‌ها را دارد. انسان‌ها از ابتدای خلقت و تولد دارای حقوق طبیعی می‌شوند. مهم‌ترین حق انسان‌ها، **حق حیات** یا **زندگی** است.

● **برخی از حقوق انسان‌ها**

- ۱ حیات یا زندگی
- ۲ برخورداری از نعمت‌های الهی
- ۳ ازدواج و تشکیل خانواده
- ۴ یادگیری راه زندگی
- ۵ برخورداری از آزادی

خداوند همه انسان‌ها را آزاد آفریده است؛ یعنی انسان نباید بنده و برده سایر انسان‌ها باشد. همان‌طور که می‌دانید ما از ابتدای تولد با مادر و پدر و برادر و خواهر و خویشان ارتباط برقرار می‌کنیم، سپس به مدرسه می‌رویم و وقتی بزرگ‌تر می‌شویم، ازدواج می‌کنیم و با همسر و فرزندان زندگی می‌کنیم و برای رفع نیازهای مادی و معنوی خود از دیگران کمک می‌خواهیم. در واقع هیچ‌کس نمی‌تواند به تنهایی زندگی کند و ما در روابطی که با یکدیگر داریم، از حقوقی برخوردار می‌شویم. هر فردی تبعه یک کشور است؛ یعنی به آن کشور تعلق دارد و باید از قوانین و مقررات آن کشور پیروی کند. تمام انسان‌ها فارغ از قوم، نژاد، زبان، اعتقادات، ثروت، فقر و ... از حقوق طبیعی برخوردار هستند؛ برای اینکه همه آفریده خدا هستند و خداوند انسان را عزیز، محترم و گران قدر خلق کرده است و این امر موجب می‌شود که افراد حقوقی بر مبنای آن کشور داشته باشند.

انواع حقوق هر فرد در اجتماعات مختلف

در خانه و خانواده

الف. پدر و مادر نام فرزند را انتخاب می‌کنند.
ب. پدر برای فرزند شناسنامه می‌گیرد.
پ. شناسنامه نشان‌دهنده این است که هر فرد فرزند چه کسی است و به کدام کشور تعلق دارد.

۱. حق داشتن نام، نام خانوادگی و شناسنامه

الف. دوست داشتن فرزندان و مهر ورزیدن به آن‌ها
ب. مهیا ساختن امکانات درمان در زمان بیماری
پ. اختصاص فرصت به فرزند و صحبت کردن با وی
ت. احساس شادمانی و خوشحالی اعضای خانواده از کنار هم بودن

۲. حق بهره‌مندی از محبت و توجه پدر و مادر

الف. تلاش پدر و مادر برای تربیت فرزند
ب. آموزش آداب و مهارت‌های زندگی به فرزند
پ. راهی کردن فرزند به مدرسه برای تحصیل
ت. آماده کردن فرزند برای تبدیل شدن به فردی مفید در جامعه

۳. حق برخورداری از سواد، تحصیل و شکوفایی و به اوج رساندن استعدادها

الف. فراهم کردن امکانات و لوازم زندگی برای رشد خوب فرزندان
ب. کمک کردن به دیگران تا حد توان مالی

۴. حق برخورداری از غذا، لباس و مسکن مناسب

در مدرسه

هیچ فردی حق ندارد، دیگری را مسخره کند و به او آسیب برساند. از نگاه اسلام، مسخره کردن، تهدید کردن و ناسزا گفتن، گناهی بزرگ است.

۰.۱

هر دانش‌آموزی در مدرسه، به اندازه سایر دانش‌آموزان حق دارد که مورد توجه قرار گیرد و تبعیضی میان او و دیگران وجود نداشته باشد.

۰.۲

هر دانش‌آموز حق دارد به صورتی مؤدبانه و محترمانه نظرش را درباره مشکلات درسی و روش‌های آموزشی بیان کند.

۰.۳

هیچ‌کس حق تنبیه بدنی دانش‌آموز در مدرسه را ندارد. مسئولان و معلمان مدرسه با تمام دانش‌آموزان با اخلاق نیکو، مهربانی و عدالت رفتار می‌کنند.

۰.۴

در محیط زندگی و کشور

<p>۲. ما مسئولیم مراقب اموال عمومی باشیم.</p> 	<p>۱. هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاکیزه زندگی کند.</p>
<p>۴. هر فرد حق استفاده از خدمات پزشکی و بهداشتی مناسب را دارد. هیچ کشوری حق ندارد مردم سایر کشورها را از داشتن سلامت، خدمات بهداشتی و درمانی محروم کند.</p> 	<p>۳. هر فرد حق دارد در محیط همسایگی آرامی زندگی کند. هیچکس حق ندارد به واسطه زندگی در خانه خود، به آرامش دیگران لطمه وارد کند.</p>
<p>۶. در کوچه و خیابان همه حق دارند از امنیت برخوردار باشند.</p> 	<p>۵. اگر کسی کار اشتباه یا خطرناکی در جامعه انجام داد، همه حق دارند به او تذکر دهند و با روشی صحیح وی را از آن کار باز دارند.</p>

نکته در کشور ما مؤسساتی وجود دارد که با همکاری مردم برای بهداشت، سلامتی، آموزش و امنیت مردم تلاش می‌کنند.

پرسش‌های درس اول

درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را با علامت (✓) ، (✗) مشخص کنید.

۱. هر دانش‌آموزی حق دارد نظرش را درباره مشکلات خانوادگی خود و دیگران محترمانه بیان کند.
۲. همه ما مخلوق خداوند هستیم و خداوند انسان را عزیز و محترم و گران قدر آفریده است.
۳. ما در روابطی که به طور دائم با یکدیگر داریم از حقوقی برخوردار می‌شویم.
۴. هرکس حق دارد به واسطه زندگی در خانه خود، به آرامش دیگران لطمه وارد کند.
۵. هرکس حق دارد در محیط همسایگی آرامی زندگی کند.

گزینه درست را مشخص کنید.

۶. اینکه «پدر و مادر، ما را به مدرسه می‌فرستند تا تحصیل کنیم» مربوط به کدام یک از حقوق ماست؟

۱ خانواده	۲ خانواده و مدرسه	۳ مدرسه و جامعه	۴ خانواده و جامعه
-----------	-------------------	-----------------	-------------------
۷. از چه زمانی انسان‌ها دارای حقوق طبیعی می‌شوند؟

۱ از دوران بلوغ	۲ از زمان ورود به مدرسه	۳ از ابتدای خلقت	۴ از میانسالی
-----------------	-------------------------	------------------	---------------

۸ کدام گزینه در مورد حقوق فرد در خانه و خانواده نادرست است؟

- ۱ برخورداری از شناسنامه
۲ بهره‌مندی از محبت و توجه پدر و مادر
۳ شکوفایی استعداد خود
۴ داشتن امنیت در کوچه و خیابان

۹ استفاده از خدمات مناسب بهداشتی و پزشکی مربوط به کدام یک از حقوق ماست؟

- ۱ مدرسه
۲ محیط زندگی و کشور
۳ خانواده
۴ دوستان

جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید.

- ۱۰ مهم‌ترین حق انسان‌ها است.
۱۱ هر فردی یک کشور است.
۱۲ هرکس تا حدی که دارد باید به فکر دیگران باشد.
۱۳ به چیزهایی که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش، شایستگی داشتن آن‌ها را دارد، می‌گویند.

وصل کنید.

۱۴ هریک از عبارت‌های ستون «الف» را به عبارت‌های مناسب در ستون «ب» وصل کنید.

«ب»

- الف) محیط زندگی و کشور
- ب) مدرسه
- پ) خانه و خانواده

«الف»

- ۱) آموزش آداب و مهارت‌های زندگی
- ۲) عدم تبعیض بین او و دیگران
- ۳) برخورداری از محیطی سالم و تمیز

به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۵ خداوند با آفرینش انسان به او چه چیزی را عطا کرده است؟
۱۶ چه چیزی نشان می‌دهد که فرزند چه کسی هستیم؟
۱۷ مسئولان و معلمان مدرسه با دانش‌آموزان چگونه رفتار می‌کنند؟
۱۸ اگر کسی کار اشتباهی در جامعه انجام دهد، وظیفه شما چیست؟

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۱۹ از نظر اسلام چه رفتارهایی گناهی بزرگ محسوب می‌شود؟

۲۰ چرا انسان نباید برده و بنده انسان‌های دیگر باشد؟

۲۱ دو مورد از حقوق دانش‌آموز در مدرسه را بنویسید.

۲۲ تبعه یک کشور بودن چه اهمیتی دارد؟

۲۳ علیرضا در خانواده‌ای زندگی می‌کند که از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار است. دو نمونه از جلوه‌های محبت در خانواده او را بنویسید.

۲۴ آیا همه انسان‌ها صرف نظر از قوم، نژاد و زبان دارای حقوق طبیعی هستند؟ چرا؟

۲۵ برای هریک از حقوق زیر، یک نمونه بیان کنید.

.....	حقوق شما در خانه
.....	حقوق شما در جامعه و کشور

فصل پنجم

۵

محیط زندگی
خود را بشناسیم

من کجا زندگی می‌کنم؟

درس نهم

اسکن کنید

اهداف آموزشی: آشنایی با ویژگی‌های طبیعی و انسانی هر مکان و انواع وسایل مطالعه در جغرافیا. (نقشه، عکس، کره جغرافیایی، کتاب‌ها و فرهنگ‌نامه‌ها، رایانه و اینترنت)

محیط زندگی ما

در بررسی هر مکان دو ویژگی مورد توجه قرار دارد.

ویژگی‌های هر مکان

- الف) ویژگی‌های طبیعی (مانند موقعیت جغرافیایی، نوع آب و هوا، ناهمواری‌ها، رودها، پوشش گیاهی و زندگی جانوری)
- ب) ویژگی‌های انسانی (مانند تعداد جمعیت، فعالیت‌های اقتصادی، سواد، زبان و آثار تاریخی)

دانش جغرافیا کمک می‌کند:

رابطه بین ویژگی‌های طبیعی و انسانی مکان‌های مختلف را بفهمیم.

ویژگی‌های طبیعی و انسانی مکان‌های مختلف را بشناسیم.

جغرافی‌دانان به طور معمول با پرسش‌هایی در مورد یک مکان کار خودشان را آغاز می‌کنند که شروع این پرسش‌ها با چنین کلماتی است: کجا؟ چرا؟ چگونه؟ چه موقع؟ چه کسانی؟

وسایل مطالعه جغرافیا

برای شناخت محیط زندگی از ابزار و وسایل مختلفی استفاده می‌کنیم که در زیر به معرفی تعدادی از آن‌ها می‌پردازیم.

الف) نقشه

نقشه، تصویری افقی از سطح زمین است که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است. نقشه محل دقیق کوه‌ها، جنگل‌ها، راه‌ها، پل‌ها و سدها را نشان می‌دهد.

ب) ویژگی‌های نقشه

- دارای انواع مختلف‌اند.
- هر کدام ارائه دهنده اطلاعات خاصی هستند.

انواع نقشه‌ها

- نقشه ناهمواری‌ها
- نقشه تقسیمات کشوری (استان‌ها)
- اطلس‌ها
- نقشه راه‌ها
- نقشه‌های گردشگری

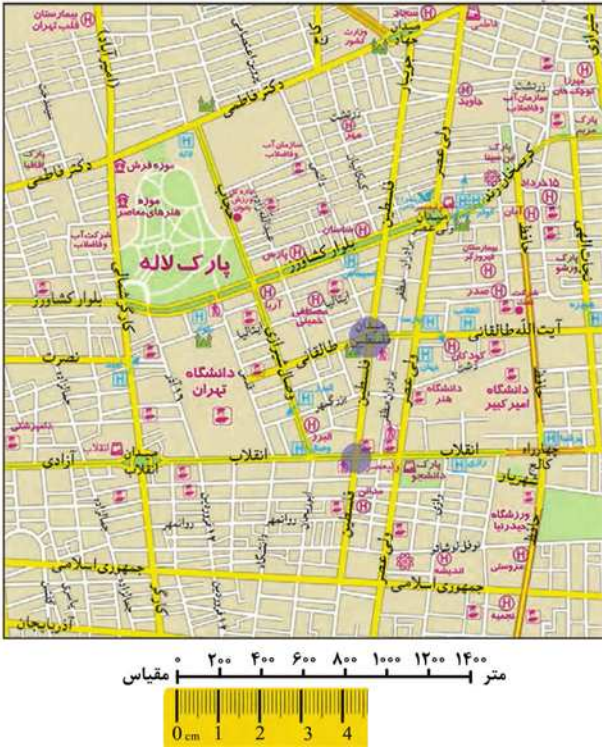
نقشه ناهمواری‌های ایران

● **مقیاس خطی**

پایین هر نقشه خطی وجود دارد که به آن مقیاس خطی گفته می شود.

فایده مقیاس خطی ← محاسبه فاصله واقعی مکان ها روی زمین.

اگر فاصله بین دو نقطه A و B روی نقشه ۲ سانتی متر باشد، زمانی که با خطکش همان مقدار ۲ سانتی متر را روی مقیاس خطی قرار می دهیم، مشاهده می کنیم ۲ سانتی متر روی نقشه برابر با ۴۰۰ متر روی زمین است.

- راهنمای نقشه
- بزرگراه
 - خیابان اصلی
 - خیابان فرعی
 - ایستگاه مترو
 - بیمارستان
 - دانشگاه، مراکز آموزش عالی
 - شهرداری
 - مسجد
 - فرستگرا
 - موزه
 - پایانه بین شهری
 - کلتوری، حوزه تخصصی
 - هتل
 - دفتر مرکزی پست
 - پارک
 - فضای سبز

ب **عکس**

عکس ها نیز وسیله مهمی برای مطالعه و شناخت محیط هستند.

● **انواع عکس**

- ۱ **عکس معمولی:** با دوربین از مناظر طبیعی، شهرها و خانه ها و فعالیت های انسانی گرفته می شود.
- ۲ **عکس هوایی:** با دوربین هایی که در هواپیما نصب شده اند برای تهیه نقشه های جغرافیایی گرفته می شود.
- ۳ **تصاویر ماهواره ای:** توسط ماهواره ها تهیه و به زمین ارسال می شود. این تصاویر اطلاعات زیادی در مورد مکان ها ارائه می دهند.

پ **کره جغرافیایی**

کره جغرافیایی نمونه کوچکی از کره زمین است که امکان مشاهده شکل واقعی قسمت های مختلف سیاره زمین را روی آن فراهم می کند.

ت **کتاب ها و فرهنگ نامه ها**

مطالعه کتاب ها و فرهنگ نامه ها امکان آشنایی با مکان های مختلف و شیوه های زندگی مردم در این مکان ها را فراهم می کند.

ث **رایانه و اینترنت**

امروزه از طریق وارد شدن به پایگاه های اینترنتی اطلاعات بسیار خوبی درباره موضوعات جغرافیایی به صورت متن، تصویر، نقشه و حتی فیلم می توان کسب کرد.

پرسش های درس نهم

درستی یا نادرستی عبارت های زیر را با علامت (✓) ، (✗) مشخص کنید.

- ۲۰۷ دانش جغرافیا به ما کمک می کند که ویژگی های مکان های مختلف را بشناسیم و رابطه بین این ویژگی ها را بفهمیم.
- ۲۰۸ اگر بخواهید از میدان انقلاب تا چهار راه فلسطین بروید، از کره جغرافیایی استفاده می کنید.
- ۲۰۹ نقشه، وسیله مهمی است که از طریق آن می توانیم اطلاعات زیادی به دست آوریم.

گزینه درست را مشخص کنید.

۲۱۰ کدام یک از گزینه‌های زیر شامل ویژگی‌های انسانی نیست؟

- ۱ زبان ۲ آثار تاریخی ۳ پوشش گیاهی ۴ سواد

۲۱۱ در تهیه نقشه‌های جغرافیایی از کدام یک از عکس‌های زیر استفاده می‌شود؟

- ۱ عکس‌های معمولی ۲ عکس‌های هوایی ۳ عکس‌های دیجیتالی ۴ عکس‌های ماهواره‌ای

۲۱۲ با استفاده از کدام یک از وسایل مطالعه در جغرافیا می‌توانیم با شیوه‌های زندگی مردم آشنا شویم؟

- ۱ کره جغرافیایی ۲ نقشه ۳ کتاب‌ها و فرهنگ‌نامه‌ها ۴ عکس‌ها

جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید.

۲۱۳ به تصویری افقی از سطح زمین که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است می‌گویند.

۲۱۴ با استفاده از می‌توانید فاصله واقعی مکان‌ها را روی زمین محاسبه کنید.

۲۱۵ به نمونه کوچکی از کره زمین که می‌توان شکل واقعی بخش‌های مختلف سیاره زمین را روی آن مشاهده کرد می‌گویند.

وصل کنید.

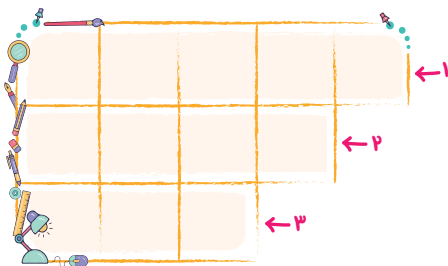
۲۱۶ هریک از عبارت‌های ستون «الف» را به کلمه‌های مناسب در ستون «ب» وصل کنید.

«ب»

- الف (عکس معمولی)
- ب رایانه و اینترنت
- پ نقشه

«الف»

- ۱) اطلاعات را می‌توان از آن به صورت متن و تصویر به دست آورد.
- ۲) با دوربین از مناظر طبیعی، شهرها و خانه‌ها گرفته می‌شود.
- ۳) وسیله مهمی در جغرافیا است که اطلاعات زیادی به ما می‌دهد.

جدول زیر را کامل کنید.

۲۱۷ ۱) از انواع نقشه جغرافیایی محسوب می‌شود.

۲) یکی از ویژگی‌های انسانی هر مکان است.

۳) یکی از انواع مقیاس است.

به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۲۱۸ جغرافی دانان معمولاً کار خود را با آن آغاز می‌کنند.

۲۱۹ دو مورد از انواع نقشه را نام ببرید.

۲۲۰ دو مورد از ویژگی‌های طبیعی هر مکان را بنویسید.

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۲۲۱ موارد زیر را تعریف کنید.

الف) کره جغرافیایی:

ب) نقشه:

۲۲۲ چهار مورد از وسایل مطالعه در جغرافیا را نام ببرید.

فصل دهم

شکل‌گیری امپراتوری‌های بزرگ در ایران باستان

آریایی‌ها و تشکیل حکومت‌های قدرتمند در ایران

درس نوزدهم

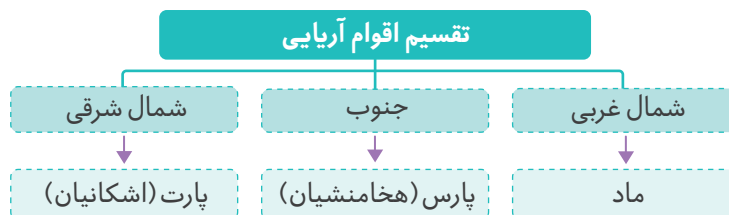
اسکن کنید

• اهداف آموزشی: آشنایی با آریایی‌ها، مادها، هخامنشیان، سلوکیان، اشکانیان و ساسانیان.

آریایی‌ها

حدود چهار هزار سال پیش، مردمانی کوچ‌نشین که خود را **آریایی** می‌نامیدند، از نواحی شمال دریای خزر به تدریج به سمت جنوب مهاجرت کردند. سه قوم بزرگ آریایی یعنی **مادها، پارت‌ها و پارس‌ها** هرکدام در بخشی از ایران سکونت گزیدند. آریایی‌ها دولت‌های بزرگی در ایران تشکیل دادند و صدها سال در این سرزمین حکومت کردند.

مادها، نخستین حکومت آریایی در ایران

مادها در شمال غرب و غرب ایران سکونت داشتند.	محل سکونت
فردی به نام دَهیوک که به دلیل خوش رفتاری و عدالت خواهی بین تمام قبایل محبوب بود، با تصمیم سران قبایل به عنوان فرمانروا انتخاب شد.	مؤسس
دهیوک بر فراز تپه‌ای در شهر هگمتانه (همدان امروزی) قلعه‌ای ساخت و آنجا را به عنوان پایتخت خود انتخاب کرد.	پایتخت
مادها به تدریج قدرتمند شدند و با غلبه بر دشمنانشان، حکومتی قدرتمند در ایران تأسیس کردند.	اوج گیری قدرت
مادها در شمال غرب و غرب ایران به صورت پراکنده زندگی می‌کردند و همین امر موجب ضعف آن‌ها شد؛ به گونه‌ای که هر چند وقت یک بار همسایه‌های قدرتمندشان مانند آشوری‌ها به آن‌ها حمله می‌کردند و اموالشان را به غارت می‌بردند.	دلایل ضعف و سقوط

هخامنشیان، امپراتوری قدرتمند

پارس‌ها گروه دیگری از آریایی‌ها بودند. رئیس یکی از قبایل مهم پارس، فردی به نام **هخامنش** بود.

کوروش یکی از نوادگان هخامنش توانست آخرین پادشاه مادها را شکست دهد و سلسله هخامنشیان را تأسیس کند.	بنیان‌گذار هخامنشیان
۱. تصرف بابل (عراق امروزی) و لیدی (ترکیه امروزی) ۲. گسترش قلمرو ایران از خلیج فارس تا دریای مدیترانه	مهم‌ترین اقدامات کوروش
معروف‌ترین پادشاه هخامنشیان بود. اقدامات: ۱. با شورشیان جنگید و آن‌ها را شکست داد. ۲. به هخامنشیان قدرت بخشید. ۳. دستور داد نقش برجسته‌ای به یاد پیروزی‌های او در جنگ با دشمنان بر دامنه کوه بیستون حجاری کنند. داریوش در این کتیبه از بیست و سه ایالت تحت امر خود مانند پارس، خوزیا (خوزستان)، بابل، مصر، اریایه (عربستان)، ارمنیا (ارمنستان) و ... نام برده است. کتیبه بیستون در حوالی شهر کرمانشاه واقع شده است.	داریوش بزرگ و اقدامات او

نکته در دوره کوروش و داریوش، قلمرو جغرافیایی هخامنشیان بیشتر کشورهای مهم آن روز را در بر می‌گرفت؛ به همین دلیل می‌توان از حکومت هخامنشی به عنوان نخستین امپراتوری جهانی یاد کرد.

منشور کوروش که در حال حاضر در کشور انگلیس نگهداری می‌شود و پژوهشگران موفق به خواندن آن شده‌اند.

کتیبه داریوش هخامنشی در بیستون

سلوکیان، حکومتی بیگانه

در دوره هخامنشیان، جنگ‌های متعددی بین ایران و یونان رخ داد. در یکی از این جنگ‌ها، سپاهیان هخامنشی موفق به فتح آتن برای مدت کوتاهی شدند. در این هنگام، **اسکندر مقدونی** بر یونان حکومت می‌کرد. هخامنشیان که ضعیف و ناتوان شده بودند، در برابر سپاه اسکندر شکست خوردند. ایران به دست اسکندر فتح شد و بسیاری از شهرهای ایران از جمله تخت جمشید به آتش کشیده شد. اسکندر علاوه بر ایران، مصر و قسمت‌هایی از هندوستان را تصرف کرد و سرانجام در اوج کشورگشایی بر اثر بیماری درگذشت. بعد از مرگ اسکندر، قلمرو گسترده او میان سردارانش تقسیم شد و ایران به دست **سلوکوس** (یکی از سرداران اسکندر) افتاد. او سلسله سلوکیان را تأسیس کرد.

سلوکوس	مؤسس
با ضعف هخامنشیان، اسکندر موفق شد ایران را فتح کند. بعد از مرگ اسکندر، ایران سهم سلوکوس یکی از سرداران او شد.	چگونگی روی کار آمدن

ایرانیان سلوکیان را بیگانه می‌شمردند و با آنان مخالفت و مبارزه می‌کردند.

اشکانیان، بیرون راندن بیگانگان

یکی دیگر از اقوام آریایی، پارت‌ها بودند.

مجسمه مرد پارتی (اشکانی)

اشک یا ارشک	مؤسس
اشک یا ارشک، رئیس یکی از قبایل پارت بود که با هدف مقابله با سلوکیان، پارتیان و دیگر اقوام ایرانی را متحد کرد و با استفاده از اختلافات سلوکیان توانست قسمت‌هایی از ایران را آزاد کند.	چگونگی روی کار آمدن
آن‌ها مبارزه با سلوکیان را ادامه داده و موفق به نجات سایر مناطق ایران از سلطه سلوکیان شدند.	جانشینان اشک
مهرداد دوم؛ وی موفق شد حکومت اشکانی را به امپراتوری قدرتمندی تبدیل کند.	مشهورترین فرمانروای اشکانی

اشکانیان مدت‌ها در برابر هجوم سپاه نیرومند روم ایستادگی کردند و اجازه تسلط مجدد بیگانگان بر ایران را ندادند.

ساسانیان، آخرین حکومت ایران باستان

آخرین حکومت پیش از ورود اسلام به ایران، سلسلهٔ **ساسانیان** نام دارد.

مؤسس	اردشیر بابکان از خاندان ساسان
مشهورترین فرمانروای ساسانی	شاپور اول؛ در زمان او وسعت قلمرو ایران بسیار زیاد شد و توانست امپراتور روم (والریانوس) را شکست دهد.
ضعف و سقوط ساسانیان	با حملهٔ مسلمانان و شکست‌های پی‌درپی سپاهیان ساسانی، در نهایت یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی به دست آسیابانی ایرانی به قتل رسید و این سلسله در سال ۶۵۱ میلادی پایان یافت.

با ورود اسلام به ایران دورهٔ جدید و باشکوهی از تاریخ و تمدن ایران پایه‌گذاری و آغاز شد.

بنای طاق کسری که امروزه در کشور عراق قرار دارد، متعلق به دورهٔ ساسانی است.

طاق کسری

تاریخ هجری و میلادی

مبدأ تاریخ مسلمانان هجرت پیامبر اکرم (ص) از مکه به مدینه است و به آن تاریخ **هجری** گفته می‌شود. مورخان برای تعیین رویدادهای پیش از اسلام از **تقویم میلادی** استفاده می‌کنند. مبدأ تقویم میلادی تولد حضرت مسیح است و نشانهٔ اختصاری آن حرف «م» است. برای تعیین زمان رویدادهای پیش از میلاد حضرت مسیح (ع) نیز تقویم میلادی با علامت اختصاری «ق.م» به کار می‌رود. برای مثال ۸۰۰ ق.م بیانگر هشتصد سال پیش از میلاد مسیح است.

بیشتر بدانیم

تاریخچهٔ تقویم در ایران: تاریخ تقویم در ایران به بیش از چهار هزار سال پیش باز می‌گردد. با گذشت زمان و در طول تاریخ، تقویم در ایران دچار تغییرات زیادی شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که تقویم در ایران از تقویم بابلی که تقویمی خورشیدی - قمری بود، ریشه گرفته است؛ اما ایرانیان نظام خورشیدی را برای تقویم به کار می‌بردند. با ورود اسلام به ایران، برای قرن‌ها تقویم قمری در کنار تقویم خورشیدی کاربرد داشت. در دورهٔ اسلامی، دانشمندان ایرانی زیادی به مطالعه و اصلاح تقویم پرداختند. خیام با ایجاد تقویم جلالی که دقیق‌ترین شکل تقویم است، گام بزرگی در این زمینه برداشت و سرانجام در ابتدای قرن چهاردهم تقویم هجری خورشیدی (هجری شمسی)، که یکی از پیشرفته‌ترین و منظم‌ترین شکل‌های تقویم است، با تصویب مجلس شورای اسلامی به صورت رسمی مورد استفاده قرار گرفت.

پرسش‌های درس نوزدهم

درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را با علامت (✓) ، (✗) مشخص کنید.

- ۴۴۶ آریایی‌ها از مناطق شمال دریای خزر به تدریج به سمت شرق مهاجرت کردند و در آنجا سکونت کردند.
- ۴۴۷ با ورود اسلام به ایران، دورهٔ جدید و باشکوهی از تاریخ و تمدن ایران پایه‌گذاری و آغاز گردید.
- ۴۴۸ ایرانیان سلوکیان را بیگانه می‌شمردند و به شکل‌های مختلف با آنان مخالفت و مبارزه می‌کردند.

گزینهٔ درست را مشخص کنید.

۴۴۹ یکی از اقدامات مهم شاپور اول کدام است؟

- ۱ تصرف بابل و لیدی
۲ شکست امپراتور روم (والریانوس)
۳ مقاومت در برابر حملات اسکندر
۴ تأسیس سلسلهٔ ساسانیان

۴۵۰ از کدام سلسله‌های زیر به عنوان نخستین امپراتوری جهانی یاد شده است؟

- ۱ هخامنشیان
۲ اشکانیان
۳ سلوکیان
۴ ساسانیان

۴۵۱ در زمان کدام یک از فرمانروایان زیر، حکومت اشکانی به امپراتوری قدرتمندی تبدیل شد؟

- ۱ کوروش
۲ مهرداد دوم
۳ داریوش
۴ شاپور اول

جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید.

۴۵۲ آخرین پادشاه ساسانی نام داشت که به دست آسیابان ایرانی به قتل رسید.

۴۵۳ بنیان‌گذار سلسلهٔ هخامنشیان نام داشت که از نوادگان هخامنش بود و توانست مادها را شکست دهد.

۴۵۴ قلمرو ایران در زمان کوروش از خلیج فارس تا گسترش یافت.

وصل کنید.

۴۵۵ هریک از کلمه‌های ستون «الف» را به کلمه‌های مناسب در ستون «ب» وصل کنید.

«ب»

- الف) سلوکیان
- ب) ساسانیان
- پ) هخامنشیان
- ت) اشکانیان

«الف»

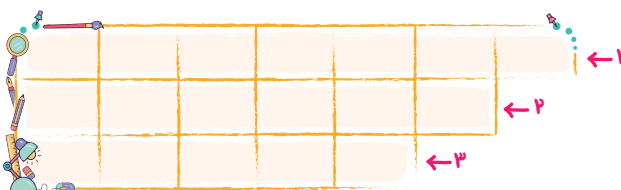
- ۱) ارشک
- ۲) کوروش
- ۳) اردشیر بابکان
- ۴) سلوکوس

جدول زیر را کامل کنید.

۴۵۶ ۱) از همسایگان قدرتمند مادها

۲) از اقوام بزرگ آریایی‌ها

۳) فرمانروای خوش‌رفتار مادها

۳

آزمون جمع‌بندی

- ۵۶۷ به ترتیب کدام یک از سلسله‌های زیر در تاریخ باستان به جنگاوری و امپراتوری جهانی معروف است؟
 ۱ سلوکیان و هخامنشیان ۲ هخامنشیان و ساسانیان ۳ اشکانیان و هخامنشیان ۴ ساسانیان و اشکانیان
- ۵۶۸ در کنار هلیل رود کدام یک از تمدن‌های زیر شکل گرفته بود؟
 ۱ شهر سوخته ۲ ایلام ۳ سیلک ۴ جیرفت
- ۵۶۹ با سقوط کدام یک از حکومت‌های زیر اسلام وارد ایران شد؟
 ۱ هخامنشیان ۲ ساسانیان ۳ سلوکیان ۴ اشکانیان
- ۵۷۰ اولین روستاها در چه مناطقی تشکیل شده بود؟
 ۱ در کنار کوهپایه‌های سرسبز ۲ در کنار رودهای پرآب ۳ در کنار جلگه‌ها ۴ در کنار چشمه‌ها و رودهای پرآب
- ۵۷۱ داریوش کبیر برای اداره بهتر کشور آن را به چند قسمت تقسیم کرده بود؟
 ۱ ۲۵ قسمت ۲ ۲۳ قسمت ۳ ۱۲ قسمت ۴ ۱۸ قسمت
- ۵۷۲ گزینه نادرست را انتخاب کنید.
 ۱ در دوره باستان حکومت موروثی بود و از پدر به پسر به ارث می‌رسید.
 ۲ شاهان ایران باستان خود را برگزیده آسمان و نماینده اهورامزدا می‌دانستند.
 ۳ در ایران باستان شاه در ابتدای سلطنت در حضور عامه مردم تاج‌گذاری می‌کرد.
 ۴ شاهان ایران باستان بر امور اداری، نظامی و مذهبی فرمانروایی مطلق داشتند.
- ۵۷۳ به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده مطالعه و تحقیق می‌کنند، چه می‌گویند؟
 ۱ باستان‌شناس ۲ مورخ ۳ پژوهشگر ۴ جامعه‌شناس
- ۵۷۴ خرابه‌های چغازنبیل مهم‌ترین آثار به جای مانده از کدام تمدن است؟
 ۱ شهر سوخته ۲ جیرفت ۳ ایلام ۴ بین‌النهرین
- ۵۷۵ کدام گزینه درباره موزه‌ها نادرست است؟
 ۱ موزه‌ها مکان مناسبی برای پژوهشگران رشته‌هایی مانند تاریخ و هنر است.
 ۲ موزه‌ها وظیفه نگهداری و مراقبت از آثار تاریخی را برعهده دارند.
 ۳ به دلیل اهمیت اشیای موزه‌ها، امکان به نمایش گذاردن این اشیای برای مردم وجود ندارد.
 ۴ در کشور ما موزه‌های گوناگون در شهرهای مختلف تأسیس شده است.
- ۵۷۶ در زمان کدام یک از پادشاهان زیر سکه‌های دریک ضرب شد؟
 ۱ داریوش اول ۲ یزدگرد سوم ۳ کوروش ۴ خشایارشا
- ۵۷۷ ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری ایران در دوره باستان کدام یک بود؟
 ۱ سنگ‌های قیمتی ۲ قالی و قالیچه ۳ ابریشم ۴ زعفران
- ۵۷۸ فعالیت اقتصادی مهم ایران در دوره باستان چه بود؟
 ۱ دامداری ۲ تجارت ۳ بازرگانی ۴ کشاورزی
- ۵۷۹ در دوره ساسانی، ظرافت و زیبایی ساخت کدام یک مشهور بوده است؟
 ۱ ابزارهای کشاورزی ۲ ارابه‌های مختلف ۳ آسیاب بادی ۴ نیزه و زوبین

۲

بخش دوم

پاسخ نامه تشریحی

www.gajmarket.com

فصل سوم:
مقابله با حوادث

۱۱۶

فصل دوم:
قانون

۱۱۵

فصل اول:
حقوق و مسئولیت های ما

۱۱۴

فصل ششم:
ارزیستگاه های ایران حفاظت کنیم

۱۱۹

فصل پنجم:
محیط زندگی خود را بشناسیم

۱۱۸

فصل چهارم:
تولید، توزیع، مصرف

۱۱۷

فصل نهم:
سرزمین ما، کاوش در گذشته های دور

۱۲۲

فصل هشتم:
گردشگری در ایران

۱۲۱

فصل هفتم:
جمعیت و منابع

۱۲۰

فصل دوازدهم:
فرهنگ و تمدن ایران باستان

۱۲۵

فصل یازدهم:
اوضاع اجتماعی - اقتصادی ایران باستان

۱۲۴

فصل دهم:
شکل گیری امپراتوری های بزرگ در ایران باستان

۱۲۳

۲۵	حقوق شما در خانه	همه افراد حق دارند غذا، لباس و مسکن مناسب داشته باشند.
	حقوق شما در جامعه و کشور	هر فرد حق دارد از خدمات مناسب پزشکی و بهداشتی استفاده کند.

درس دوم: من مسئول هستم فصل اول

- ۲۶
 - ۲۷
 - ۲۸
 - ۲۹
 - ۳۰
 - ۳۱
 - ۳۲
 - ۳۳ حقوق متقابل
 - ۳۴ مسئولیت پذیری
 - ۳۵ حقوق متقابل
 - ۳۶
 - ۳۷ پ ۱ الف ۲ ب ۳ ت ۴
 - ۳۸ خود، خدا، دیگران (ذکر دو مورد کافی است).
 - ۳۹ فکر، عقل، توانایی، استعداد
 - ۴۰ سرما یا گرمای شدید، ترقه بازی، عبور از خیابان و جاده
 - ۴۱ درس خواندن
 - ۴۲ مسئولیت نسبت به اعضای جامعه
 - ۴۳ آب، خاک، نور و هوا
 - ۴۴ الف وظایفی که هریک از ما برعهده داریم و انتظار می رود آن ها را انجام دهیم. ب استفاده از نعمت ها، قدر نعمت ها را دانستن و به هدر ندادن آن ها.
 - ۴۵ حق و مسئولیت به منزله دو کفه ترازو هستند که باید تعادل آن ها حفظ شود.
 - ۴۶ ۱ خداوند را عبادت کنیم. ۲ شکرگزار نعمت هایش باشیم. ۳ از دستورات او پیروی کنیم.
- با هم مهربان باشند، در درس ها به یکدیگر کمک کنند و اگر مشکلی در درس داشتند، سعی کنند آن مشکل را با هم حل کنند.

درس اول: من حق دارم فصل اول

- ۱
 - ۲
 - ۳
 - ۴
 - ۵
 - ۶
 - ۷
 - ۸
 - ۹
 - ۱۰ حق برخورداری از حیات
 - ۱۱ تبعه
 - ۱۲ توان مالی
 - ۱۳ حق
 - ۱۴
 - ۱۵ پ ۱ ب ۲ الف ۳
 - ۱۶ حقوقی به او اعطا کرده است.
 - ۱۷ شناسنامه
 - ۱۸ با اخلاق نیکو، مهربانی و عدالت
 - ۱۹ به او تذکر دهیم و با روشی صحیح وی را از آن کار باز داریم.
 - ۲۰ از نظر اسلام، مسخره کردن، تهدید کردن و ناسزاگفتن گناهی بزرگ محسوب می شود.
 - ۲۱ زیرا خداوند آن ها را آزاد آفریده است.
 - ۲۲ ۱ مورد تنبیه بدنی قرار نگیرد. ۲ هیچ کس حق ندارد دیگری را مسخره و به او صدمه وارد کند.
 - ۲۳ تبعه یک کشور بودن موجب می شود افراد حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشد.
 - ۲۴ وقتی علیرضا بیمار می شود، امکانات درمانی برایش فراهم می کنند، وقتی احساس ناراحتی می کند، اعضای خانواده به حرف هایش گوش می دهند و به او کمک می کنند.
- بله؛ زیرا همه انسان های کره زمین آفریده خداوند هستند و خداوند با آفرینش انسان حقوقی به او بخشیده است که شایستگی داشتن آن ها را دارد.

فصل چهارم

درس هشتم: مصرف

۱۵۴ ✓

۱۵۵ ✗

۱۵۶ ✓

۱۵۷ ۱

۱۵۸ ۴

۱۵۹ ۳

۱۶۰ اسراف

۱۶۲ انبوه صنعتی

۱۶۴ مصرف‌کننده

۱۶۵

۱ پ

۲ ب

۳ الف

۱۶۶

۱ سوزاندن

۲ دفن کردن

۱۶۷

مصرف درست

۱۶۸

محیط‌زیست

۱۶۹

استفاده از کارت خرید اعتباری

۱۷۰

الف) مصرف‌کننده کسی است که کالا و خدمات را به منظور رفع نیازها و خواسته‌های خود می‌خرد.

ب) یعنی بدون داشتن نیاز واقعی برای تفریح یا خودنمایی و چشم و هم‌چشمی با دیگران کالاهایی را بخریم.

۱۷۱

خریدار با استفاده از کارت خرید اعتباری خود، مبلغ کالا را از پولی که در بانک دارد برداشت کرده و به حساب فروشنده می‌ریزد.

۱۷۲

انسان‌ها مواد اولیه را از طبیعت می‌گیرند و با آن‌ها کالا تولید می‌کنند و بعد به صورت زباله به طبیعت برمی‌گردانند.

۱۷۳

۱ قوانین و مقررات

۲ برجسب مشخصات کالا

۳ استاندارد

۴ ضمانت

۱۷۴

با خرید کالای قاچاق اقتصاد کشور ضعیف شده و باعث تعطیلی مراکز تولیدی می‌شود.

۱۷۵

فرد مصرف‌گرا خیلی زود تحت تأثیر آگهی‌های تبلیغاتی یا مدگرایی قرار می‌گیرد و بدون داشتن نیاز واقعی و برای تفریح یا خودنمایی و چشم و هم‌چشمی با دیگران کالاهایی را خریداری می‌کند؛ مثلاً هر ساله وسایل خانه را برای پیروی از مد عوض می‌کند.

۱۷۶

نشانی و آدرس محل کارخانه - قیمت کالا - نکات ایمنی - مواد به کار رفته در کالا و تاریخ مصرف

پاسخ‌نامه

۲ ۱۹۷	۳ ۱۸۷	۲ ۱۷۷
۳ ۱۹۸	۴ ۱۸۸	۲ ۱۷۸
۲ ۱۹۹	۲ ۱۸۹	۴ ۱۷۹
۴ ۲۰۰	۲ ۱۹۰	۳ ۱۸۰
۳ ۲۰۱	۱ ۱۹۱	۴ ۱۸۱
۲ ۲۰۲	۲ ۱۹۲	۳ ۱۸۲
۱ ۲۰۳	۱ ۱۹۳	۳ ۱۸۳
۴ ۲۰۴	۳ ۱۹۴	۴ ۱۸۴
۲ ۲۰۵	۳ ۱۹۵	۲ ۱۸۵
۳ ۲۰۶	۲ ۱۹۶	۲ ۱۸۶

فصل پنجم

درس نهم: من کجا زندگی می‌کنم؟

✓ ۲۰۷

✗ ۲۰۸

✓ ۲۰۹

۳ ۲۱۰

۲ ۲۱۱

۳ ۲۱۲

۲۱۳ نقشه

۲۱۵ کره جغرافیایی

۲۱۴ مقیاس نقشه

۲۱۶

۱ ب

۲ الف

۳ پ

۲۱۷

۱ راه‌ها

۲ سواد یا زبان

۳ خطی

۲۱۸

پرسش‌های جغرافیایی

۲۱۹

نقشه ناهمواری‌ها، نقشه گردشگری

۲۲۰

نوع آب و هوا، ناهمواری‌ها

۲۲۱

الف) کره جغرافیایی نمونه کوچکی از کره زمین است که می‌توان شکل واقعی بخش‌های مختلف سیاره زمین را روی آن مشاهده کرد.

ب) تصویری افقی از سطح زمین است که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است.

۲۲۲

۱ نقشه

۲ کره جغرافیایی

۳ رایانه و اینترنت

۴ عکس‌ها

۲۲۳

برای تهیه نقشه‌های جغرافیایی استفاده می‌شود، این عکس‌ها با دوربین‌هایی که در هواپیما نصب شده گرفته می‌شود.

۴۵۷

هگمتانه

۴۵۸

مادها - پارسها - پارتها

۴۵۹

ایران، مصر، هندوستان

۴۶۰

اشک با هدف مقابله با سلوکیان، پارتیان و دیگر اقوام ایرانی را متحد کرد. او با استفاده از اختلاف سلوکیان توانست قسمت‌هایی از ایران را آزاد کند.

۴۶۱

دهیوک بر فراز تپه‌ای در شهر هگمتانه قلعه‌ای ساخت و آنجا را به پایتختی خود انتخاب کرد. مادها به تدریج قدرتمند شدند و بر دشمنان خود غلبه کردند. بدین ترتیب حکومتی قدرتمند در ایران به دست مادها پایه‌گذاری شد.

۴۶۲
۱ تصرف بابل و لیدی

۲ گسترش قلمرو ایران از خلیج فارس تا دریای مدیترانه

۴۶۳

زمانی که داریوش به سلطنت رسید، در بیشتر قلمرو هخامنشیان شورش‌ها و نابسامانی‌هایی شکل گرفته بود. وی با عزم و اراده با شورشیان جنگید و آن‌ها را شکست داد و موفق شد دوباره هخامنشیان را قدرتمند سازد. او پس از شکست شورشیان دستور داد تا نقش برجسته‌ای به یاد پیروزی‌هایش در جنگ با دشمنان بر دامنه کوه بیستون حجاری کنند.

۴۶۴

دهیوک در یکی از قبایل ماد زندگی می‌کرد که به دلیل خوش رفتاری و عدالت‌خواهی بین همه قبیله‌ها محبوبیت داشت. سرانجام سران قبایل تصمیم گرفتند او را به عنوان فرمانروا انتخاب کنند. وی بر فراز تپه‌ای در شهر هگمتانه قلعه‌ای ساخت و آن را به پایتختی خود انتخاب کرد.

۴۶۵

سلسله‌ها	حوادث مهم
هخامنشیان	جنگ‌های ایران و یونان
ساسانیان	ورود اسلام به ایران
اشکانیان	شکست سلوکیان

فصل دهم

درس بیستم: امپراتوری‌های ایران باستان ...

۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲ شهریان

۴۷۴ موروثی

۴۷۶
۱ ب

۲ الف

۳ ت

۴ پ

۴۷۷
۱ یونان

۲ مهر

۳ پادشاه

۴ ایالت

۴۷۸

اگر از مسیر عدالت و قانون منحرف می‌شدند.

۴۷۹

آن‌ها بر امور اداری، نظامی و مذهبی فرمانروایی مطلق داشتند.

۴۸۰

شهرهای بزرگ و پرجمعیت

۴۸۱

چون هرگاه یکی از افراد سپاه از بین می‌رفت، یک فرد جنگاور دیگر که ذخیره بود جای او را می‌گرفت و تعداد آن‌ها کاسته نمی‌شد.

۴۸۲

کشور را به ۲۳ بخش تقسیم کرده بود که به هر قسمت ایالت می‌گفتند. برای هر ایالت هم یک شهریان انتخاب می‌کردند که معمولاً از مقام‌های حکومتی یا اعضای خانواده شاه بود.

۴۸۳

به دلیل موقعیت مهم جغرافیایی؛ از شرق اقوام بیابانگرد و از غرب یونان و روم به قلمرو ایران هجوم می‌آوردند.

۴۸۴

داریوش هخامنشی علاوه بر سپاه معمولی، یک «سپاه جاویدان» هم تشکیل داده بود. تعداد افراد سپاه جاویدان ده هزار نفر بود که به گروه‌های ده نفری تقسیم می‌شدند. به این سپاه، جاویدان یا همیشگی می‌گفتند؛ چون هرگاه یکی از افراد از بین می‌رفت یک فرد جنگاور دیگر که ذخیره بود جای او را می‌گرفت و تعداد آنان کاسته نمی‌شد.

۴۸۵

دولت‌های ایران باستان قلمرو وسیعی داشتند و بنابراین برای اداره امور کشور، شغل‌ها و مقام‌های مختلفی به وجود آمده بود. همچنین زندگی شاهان هزینه زیادی داشت و گاهی آن‌ها صدها خدمه را به کار می‌گرفتند.

درس بیست و یکم: اوضاع اجتماعی ...

فصل یازدهم
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱

بارم	مدت زمان: ۶۰ دقیقه	خرداد ماه (۲)	آزمون پایان نوبت دوم	ردیف
		درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با علامت (✓، ✗) مشخص کنید.		
۰/۵	☐	چند ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی برای نوشتن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد.	۱	
۰/۵	☐	از مهم‌ترین علل پدید آمدن مقررات و قوانین در جامعه، برقراری نظم و حفظ حقوق افراد در جامعه بوده است.	۲	
۰/۵	☐	بیمه مرکزی قوانین و مقررات لازم را برای مؤسسات بیمه تدوین می‌کند و هدایت و نظارت بر فعالیت آن‌ها را برعهده دارد.	۳	
		گزینه درست را مشخص کنید.		
۰/۵		زبان ایرانیان در دوره اسلامی چه بود؟	۴	
		☐ ۱ پارسی میانه ☐ ۲ پهلوی ☐ ۳ دری ☐ ۴ پارسی باستان		
۰/۵		در کدام دوره تاریخ ایران باستان اختلاف طبقاتی به اوج خود رسید؟	۵	
		☐ ۱ اشکانیان ☐ ۲ ساسانیان ☐ ۳ هخامنشیان ☐ ۴ سلوکیان		
۰/۵		اشکانیان (پارتیان) در تاریخ جهان به کدام یک از موارد زیر مشهور بودند؟	۶	
		☐ ۱ جنگاوری ☐ ۲ کشاورزی ☐ ۳ کشورداری ☐ ۴ معماری		
		جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید.		
۰/۵		تنها رود قابل کشتیرانی ایران رود است.	۷	
۰/۵		مهم‌ترین اثر به جای مانده از تمدن ایلام است.	۸	
۰/۵		انسان‌ها به منظور رسیدگی به کارها و نوشتن و محاسبه دادوستدهایشان را اختراع کردند.	۹	
		وصل کنید.		
۱		هریک از کلمه‌های ستون «الف» را به کلمه‌های مناسب در ستون «ب» وصل کنید.	۱۰	
		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;"> <p style="text-align: center;">«الف»</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ۱ ماد ☐ ۲ هخامنشیان ☐ ۳ اشکانیان ☐ ۴ ساسانیان </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;"> <p style="text-align: center;">«ب»</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ الف (گور) ☐ ب (بابل) ☐ پ (هگمتانه) ☐ ت (صدروازه) </div> </div>		
		به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.		
۰/۵		اقوام بزرگ آریایی را نام ببرید. (دو مورد)	۱۱	
۰/۵		دومین ناحیه پرتراکم در کشور ما کجاست؟	۱۲	
۰/۵		دو مورد از جشن‌های ایران باستان را نام ببرید.	۱۳	
۰/۵		پس از مرگ زرتشت پیروانش تعالیم او را در چه کتابی جمع‌آوری کردند؟	۱۴	
		به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.		
۱		مفاهیم زیر را تعریف کنید.	۱۵	
		الف) مورخ:		
		ب) پزشک دعا:		
۱		ویژگی‌های تمدن را بنویسید. (چهار مورد)	۱۶	
			

۲۱

شباهت‌ها

در هر دو دوره خانواده مرکز تربیت و آموزش بوده و هسته اولیه جامعه را تشکیل می‌داده است.

تفاوت‌ها

در دوره باستان، بیشتر نیازها در خانواده تأمین می‌شد اما امروزه شغل‌های مختلفی ایجاد شده است که نیازهای افراد را تأمین می‌کنند.

۲۲

شکار و صید یا قطع درختان و از بین بردن گیاهان و بوته کنی در این منطقه ممنوع است.

۲۳

در ناحیه خزری کشت دیم مرسوم است و فقط برخی از محصولات مانند برنج به آبیاری نیاز دارند - ناحیه گرم و خشک داخلی از نظر پوشش گیاهی فقیر است و تنها گیاهان خشکی پسند مانند درختان تاغ و گز و بوته‌های خاردار قادر به رشد هستند.

۲۴

به دو دوره تقسیم می‌شود:
 ۱) تاریخ ایران قبل از اسلام که به آن دوره باستان می‌گویند.

۲) تاریخ ایران دوره اسلامی که با سقوط حکومت ساسانی و ورود اسلام به ایران آغاز شد و تاکنون ادامه دارد.

۲۵

بخش زیادی از درآمدهای حکومتی صرف جنگ با دشمنان می‌شد. قسمت دیگری از آن به مصارف شخصی شاه و شاهزادگان درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می‌رسید و بخشی از آن نیز به پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و احداث و نگهداری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروانسراها، قنات و سدها اختصاص داشت.

پاسخ‌نامه آزمون پایان نوبت دوم خرداد ماه (۲)

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

۱۳

۱۴

۱۵

۱۶

۱۷

۱۸

۱۹

۲۰

۲۱

۲۲

۲۳

۲۴

۲۵

۲۶

۲۷

۲۸

۲۹

۳۰

۳۱

۳۲

۳۳

۳۴

۳۵

۳۶

۳۷

۳۸

۳۹

۴۰

۴۱

۴۲

۴۳

۴۴

۴۵

۴۶

۴۷

۴۸

۴۹

۵۰

۵۱

۵۲

۵۳

۵۴

۵۵

۵۶

۵۷

۵۸

۵۹

۶۰

۶۱

۶۲

۶۳

۶۴

۶۵

۶۶

۶۷

۶۸

۶۹

۷۰

۷۱

۷۲

۷۳

۷۴

۷۵

۷۶

۷۷

۷۸

۷۹

۸۰

۸۱

۸۲

۸۳

۸۴

۸۵

۸۶

۸۷

۸۸

۸۹

۹۰

۹۱

۹۲

۹۳

۹۴

۹۵

۹۶

۹۷

۹۸

۹۹

۱۰۰

۱۰۱

۱۰۲

۱۰۳

۱۰۴

۱۰۵

۱۰۶

۱۰۷

۱۰۸

۱۰۹

۱۱۰

۱۱۱

۱۱۲

۱۱۳

۱۱۴

۱۱۵

۱۱۶

۱۱۷

۱۱۸

۱۱۹

۱۲۰

۱۲۱

۱۲۲

۱۲۳

۱۲۴

۱۲۵

۱۲۶

۱۲۷

۱۲۸

۱۲۹

۱۳۰

۱۳۱

۱۳۲

۱۳۳

۱۳۴

۱۳۵

۱۳۶

۱۳۷

۱۳۸

۱۳۹

۱۴۰

۱۴۱

۱۴۲

۱۴۳

۱۴۴

۱۴۵

۱۴۶

۱۴۷

۱۴۸

۱۴۹

۱۵۰

۱۵۱

۱۵۲

۱۵۳

۱۵۴

۱۵۵

۱۵۶

۱۵۷

۱۵۸

۱۵۹

۱۶۰

۱۶۱

۱۶۲

۱۶۳

۱۶۴

۱۶۵

۱۶۶

۱۶۷

۱۶۸

۱۶۹

۱۷۰

۱۷۱

۱۷۲

۱۷۳

۱۷۴

۱۷۵

۱۷۶

۱۷۷

۱۷۸

۱۷۹

۱۸۰

۱۸۱

۱۸۲

۱۸۳

۱۸۴

۱۸۵

۱۸۶

۱۸۷

۱۸۸

۱۸۹

۱۹۰

۱۹۱

۱۹۲

۱۹۳

۱۹۴

۱۹۵

۱۹۶

۱۹۷

۱۹۸

۱۹۹

۲۰۰

۲۰۱

۲۰۲

۲۰۳

۲۰۴

۲۰۵

۲۰۶

۲۰۷

۲۰۸

۲۰۹

۲۱۰

۲۱۱

۲۱۲

۲۱۳

۲۱۴

۲۱۵

۲۱۶

۲۱۷

۲۱۸

۲۱۹

۲۲۰

۲۲۱

۲۲۲

۲۲۳

۲۲۴

۲۲۵

۲۲۶

۲۲۷

۲۲۸

۲۲۹

۲۳۰

۲۳۱

۲۳۲

۲۳۳

۲۳۴

۲۳۵

۲۳۶

۲۳۷

۲۳۸

۲۳۹

۲۴۰

۲۴۱

۲۴۲

۲۴۳

۲۴۴

۲۴۵

۲۴۶

۲۴۷

۲۴۸

۲۴۹

۲۵۰

۲۵۱

۲۵۲

۲۵۳

۲۵۴

۲۵۵

۲۵۶

۲۵۷

۲۵۸